

GÖTEBORGS UNIVERSITET

One man show
om
konsten att kommunicera ett budskap i klassrummet

Beata Hammar

Inriktning/specialisering/ LAU395
Handledare: Jan Strid
Examinator: Cathrin Wasshede
Rapportnummer: HT13-2430-01

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: "One man show" om konsten att kommunicera ett budskap

Författare: Beata Hammar

Termin och år: Höstterminen 2013

Kursansvarig institution: LAU395/ Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Jan Strid

Examinator: Cathrin Wasshede

Rapportnummer: HT13-2430-01

Nyckelord: Kommunikation, Lärarroll, Läroplan, Motivation, Grundskola, Lgr11

Sammanfattning

Uppsatsens syfte har varit att undersöka hur lärare kommunicerar och fångar elevers uppmärksamhet i klassrummet. Tillvägagångssättet har varit kvalitativa samtalsintervjuer som har genomförts med fem verksamma grundskolelärare i Västra Götaland. Utifrån samtalsintervjuerna framkom att lärarna till stor del är överens i sitt sätt att beskriva hur de går till väga i klassrummet. Det handlar om att lärarna beskriver att de ofta använder sig av en sorts katederundervisning, men där dialogen mellan lärare och elev blir viktig. Det framgår också att lärarna vill vara tydliga med att vara ledare inför sina elever. Vidare menar lärarna att det handlar om att fånga sina elever, att skapa en spänning för att få dem att känna lust att lära. Utmaningen hos en lärare idag är att skapa förutsättningar hos eleverna att bli nyfikna och vilja lära sig mer. Det är också många olika och breda kunskaper en lärare förväntas kunna och hantera. De är barn av sin tid menar en respondent, det gäller att som lärare kunna möta de förväntningar samhället har.

Förord

Arbetet med uppsatsen har pågått under höstterminen 2013. Det är under tiden på lärarprogrammet jag brottats med tankar om hur man egentligen gör när man undervisar. Jag har utfört kvalitativa samtalsintervjuer och vill tacka de lärare som hjälpt mig besvara mina frågor och gett mig konkreta tips på hur man kan tänka och hur de beskriver att de gör när de kommunicerar i klassrummet. Tack till min farfar som hjälpte mig ta mig ur snurriga tankar och precisera dessa mer tydligt. Tack till mormor för hon delade med sig av sina minnen.

Tack till min handledare Jan Strid som frågade varför och fick mig att tänka därför och undra vad karisma egentligen är. Tack till alla andra som hört mig pusta och frusta under arbetets gång.

Göteborg, 2 januari

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	6
Syfte och Problemformulering	7
Teoretisk anknytning.....	8
Förgrundsgestalter inom pedagogiken	8
Vad är en god lärare?	9
Läraren och skolresultaten	10
Vad säger läroplanen om lärarens uppdrag?	11
Vad är kommunikation?.....	12
Klassrumsorganisation	14
Estetiskt tilltalande miljöer	14
Retorik och Kroppsspråk	14
Vad är en lärare och har denne ett yrkesspråk?.....	15
Metod och tillvägagångssätt.....	16
Lärarna	16
Tillvägagångssätt	16
Samtalsintervjuer	17
Om reliabilitet och validitet	17
Resultat.....	19
Klassrumsorganisationen	19
Läraryrollen.....	20
Konkreta situationer.....	23
Analys.....	27
Hur beskriver lärare sin klassrumsorganisation?	27
Hur beskriver lärarna läraryrollen?	28
Hur beskriver lärarna att de gör för att fånga intresset hos sina elever?	29
Slutdiskussion.....	31
Sammanfattning av resultatet.....	31
Förslag till vidare forskning	32
One man show.....	32
Referenser.....	33
Bilaga	36
Intervjuguide Lärarens kommunikation i klassrummet	36

Inledning

*Byta ett ord eller två, gjorde det lätt att gå.
Alla människors möten, borde vara så.*
Hjalmar Gullberg

Året är 1940 tyskarna har ockuperat Oslo och tagit skolan dit min mormor går för att lära sig. Mormor och hennes klass har blivit inhysta i den gamla kyrkan och dit går de varje dag i fem år. Mormors ansikte är riktat mot den svarta tavlan. Hon tittar koncentrerat när fröken greppar den vita kritan och bildar ord och meningar. Förundrad och fokuserat spänner hon blicken och bakom kritdammet står ord som hon vill lära sig.

År 2013, jag tycks vara bakom det där kritdammet, osynlig, för när jag pratar är det ingen som hör eller lyssnar. Det finns egentligen inget vitt damm, ingen krita som gnisslar när den når den svarta tavlan. Det är bara jag, en whiteboard och en grön penna som skall inleda en lektion, en lektion med 20 elever som inte riktigt vill lyssna.

Dagens utbildningssystem är något helt annat än det system som min mormor befann sig i. Idag står skolan för andra saker än vad det gjorde då och den kräver andra saker av läraren. Läraren har ett uppdrag som består av flera olika delar som det gäller att följa. Hur fångar man elevers intresse i dagens samhälle? Hur gör man som lärare i klassrummet för att skapa nyfikenhet? Samhällsutvecklingen skapar nya sätt att förhålla sig till.

När jag i vissa situationer befunnit mig i detta läge har jag kommit att drabbas av en frustration. Denna frustration har gjort att jag börjat fundera över frågor som berör kommunikationen i klassrummet. Hur gör man egentligen för att fånga elevers intresse? Är det något som jag kan öva på? Eller finns det bara där? År 1940 skulle min mormor inte ha sagt ett ljud om hon inte ombads att tala. Idag råder en annan stämning i klassrummen. Men hur gör man för att kommunicera det man vill. Hur gör lärare idag för att skapa bästa förutsättning för lärande och nå de kunskapskrav som finns?

Som blivande lärare funderar jag på detta och inser att det kommer att bli en utmaning. Hur skall jag fånga eleverna och få dem att vilja lära. Hur skall jag skapa ett klassrum där man lär sig respektera varandra och lyssna till varandras ord. Hur kommunicerar jag ett budskap så att det når eleverna? Den verksamhetsförlagda utbildningen VFU-n skall ge möjligheter för studenten att själva prova på och undersöka, för att hitta egna lösningar till hur man faktiskt gör och hur man håller en lektion. Jag upplever att det inte är så enkelt. Som VFU-student är du på något vis alltid den där skuggan vilken är svår att träda fram ur. Det skapar ett problem, du guidas in i det som huvudläraren säger att du bör göra men också i de regler och normer klassen skapat. Därför är det svårt att möta en klass på rätt nivå. I brist på verktyg att använda sig av i klassrummet väcktes just dessa tankar. Hur gör man egentligen när man undervisar? Hur gör verksamma lärare för att fånga eleverna?

Bakgrund

Lgr 11 betonar vikten av lusten i undervisningen

”Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att läras”. (Skolverket 2011:7)

Att främja en livslång lust till lärande kan tyckas som ett berg för stort att bestiga. Men visst måste det finnas möjlighet för en lärare att hjälpa elever att känna så. Att samhället har utvecklats och skolan med den är ju helt självklart, men vad är det egentligen som har gjort att elever förhåller sig på ett helt annat sätt i klassrummet än vad de gjorde förr?

För att kunna greppa vad som är nyckeln till kunskap känns det viktigt att titta på vad dels forskningen, medier och läroplanen säger om lärarens egentliga uppdrag? Genom att bara slå på tv:n möts man av medias negativa bild av läraryrket och i vilket bedrövligt skick skolan befinner sig i.

I en artikel i Lärarnas nyheter (2011, 9 mars) beskriver Marie Bengts, Professor Peter Gärdenfors idéer om kunskap och lärande. Motivation menar han, är något som kommer inifrån. Det gäller att som lärare fånga upp elevernas intressen och dra kopplingar till undervisningen. Två nyckelbegrepp i lärandet menar han är motivation och förståelse. Vidare menar han att skolans fyrtiominuterslektioner inte skapar den motivation som behövs utan snarare dämpar den. Belöning ges i form av att sluta fem minuter tidigare, vilket inte alls borde ses som en belöning. Gärdenfors hänvisar till datorspelen och menar att just datorspelen har lyckats just med det som skolväsendet skulle behöva, hitta nyfikenhet och drivkraft. Därför bör man titta på datorspelens upplägg och inspireras av dessa. I datorspelans värld leder ett lyckat spel till motivation. Nyfikenhet och lust att lära är något man föds med, vilken är en viktig faktor och kan kopplas ihop med lek. Detta är något man inte får glömma menar Gärdenfors. Skoldebatten handlar mest om betyg, fokus borde istället ligga på den inre motivationen (www.lararnasnyheter.se).

Ett tema som varit nog så debatterat är utbildningsminister Jan Björklunds syn på skolan. Inte sällan meddelas hans kommentarer och synpunkter på skolan och skapar vilda skrivelser. I en debattartikel i Dagens Nyheter (2011, 13 mars) skriver Jan Björklund under rubriken *Dags för läraren att åter ta plats i skolans kateder* om hur den lärarledda undervisningen är det viktigaste verktyget för kunskapsinhämtning. Han menar att tidernas olika pedagogiska strömningar har fått lärarna att ta ett steg tillbaka och inte leda sin klass. Nu skriver Björklund att det är hög tid att de sätter sig i katedern igen. Han menar att när eleverna själva skall bestämma över sitt lärande i form av metod och material blir det stor skillnad mellan elevernas mognad. Här avgörs de stora klyftorna och skiljer eleverna åt. Det är upp till lärare att leda och välja arbetssätt. Han menar vidare, att den traditionella katederundervisningen som försvann 1968 ansågs för auktoritär. Men att katederundervisning borde införas på ett nytt sätt där läraren skall stötta och vägleda sina elever. (www.dn.se) I likhet med vad Björklund skrev hamnade mycket riktigt förslaget om strukturerad undervisning både i skolförordningen och i Läroplanen. I Lgr 11 kan vi läsa ”Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt”. (Skolverket 2011:13)

Två dagar efter publiceringen av artikeln i Dagens Nyheter kan man i Lärarnas nyheter (2011, 15 mars) läsa om de reaktioner som uppstått på grund av artikeln. Geografiprofessorn Bo Malmberg har bloggat om artikeln. I artikeln från DN hänvisar Björklund till en undersökning

från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, och menar att den undersökningen säger att de ändrade arbetssättet har skapat sjunkande skolresultat. Bo Malmberg är tydlig med att säga, att katederundervisning i helklass inte kommer öka skolresultaten. Även Jan Erik Gustafsson, professor vid Göteborgs universitet och en av författarna till IFAU menar delvis att det ändrade arbetssättet inte varit det bästa, men att katederundervisningen skulle lösa problemet säger han strängt nej till (www.lararnasnyheter.se).

Skoldebatten och lärarens arbetssätt är en het potatis i förändringstider. Medias bevakning av skolan visar på en alltför negativ bild av utbildningsväsendet. Problematiken är kanske att alla människor har gått i skolan, alla har något att säga till om. Antingen har vi en positiv eller negativ bild, vilken kommer att genomsyra de reaktioner skolan möter. För ett tag sedan hörde jag till och med en elev säga till en annan. *”Min pappa skällde ut rektorn idag, här ute på skolgården, det var roligt!* Arbetsplatsen skolan, skall tåla mycket. Lärarna skall helst ha utbildning inom det mesta och kunde briljera med pedagogiska, didaktiska och psykologiska kunskaper. En supermänniska på alla sätt. Men hur gör lärarna för att fånga eleverna och ge dem de kunskaper de behöver för att bli fungerande samhällsmedborgare? Ett samhälle som utvecklas kräver att lärarna plockar upp fragment och tillsammans i klassrummet med eleverna skapar något hållbart.

Syfte och Problemformulering

Syftet med denna uppsats är undersöka hur lärare beskriver att de kommunicerar och fångar elevers uppmärksamhet i klassrummet.

Huvudfrågorna kommer att delas upp i delfrågor under min undersökning. Huvudfrågorna som behandlas lyder:

- Hur beskriver lärare sin klassrumsorganisation?
- Hur beskriver lärarna lärarrollen?
- Hur beskriver lärarna att de gör för att fånga intresset hos sina elever?

Teoretisk anknytning

I detta kapitel tar jag upp relevant forskning som känns aktuell i samband med mina frågeställningar.

Förgrundsgestalter inom pedagogiken

Här tittar jag på vad tre förgrundsgestalter inom pedagogiken säger om läraren och undervisningen.

John Dewey

Den didaktiska rörelse som John Dewey befann sig inom lade stor vikt vid det praktiska arbetet i skolan, barnet var i fokus och den auktoritära delen lyste med sin frånvaro (Kroksmark 2012:373). Skolan menar Dewey, är allt för inriktad på läromedel och på läraren. Istället är det det skapande och sociala barnet där upptäckande och uttryckande och de medfödda instinkterna som man bör fokusera på. Lärarens främsta uppgift blir att leda barnet till att själv vilja ta sig an uppgifter. Läraren skall utveckla och hjälpa barnet så att det upptäcker vad det själv är bra på och kan utvecklas i framtiden (Kroksmark 2012:375). Härifrån kommer också det kända uttrycket ”Learning by doing” fram, något som Dewey inte själv myntade, men som kom att betyda mycket för det han står för (Claesson 2007:33).

Jean Piaget

Piaget kom att studera barns utveckling och kunde genom denna forskning dra slutsatser som innebar att han delade in barnet i olika utvecklingsstadier (Claesson 2007:27-27).

En lärare som jobbar utifrån ett konstruktivistisk synsätt lär sig förstå hur den individuella eleven tänker och utmanar sedan eleven utifrån detta. Problematiken kan ligga i att läraren skall förstå ett stort antal elever och hur de konstruerar sin bild av verkligheten, rent tidsmässigt kan detta bli ett problem. Om eleven inte har rätt vetenskaplig uppfattning gäller det att skapa möjligheter för eleven att gå från missuppfattningen till den rätta (Claesson 2007:28). Att läraren skulle ingripa i elevens kunskapsinhämtning sågs som något som kunde störa de spontana aktiviteterna och hämma utvecklingen (Säljö 2012:58). Piaget skall ha uttryckt ” Vad man önskar är att lärarna skall upphöra att föreläsa och istället stimulera elevernas egna undersökningar och deras egna ansträngningar”. (Säljö 2012:58)

Lev Vygotskij.

Vygotskij betonar den sociala miljön som individen omges av. Det är genom att delta i ett sammanhang, en kontext som lärandet uppstår. Vygotskij förklarar zone of proximal development som en grundsten i lärandet. Begreppets betydelse handlar om att varje människa befinner sig i en zon inom vilken en utveckling är möjlig (Claesson 2007:31-32). Läraren menar Vygotskij. får inte bli någon som stoppar i eleverna kunskaper och beskriver följande: ”Om han uppträder i rollen som en enkel pump, som pumpar i eleverna kunskaper kan han lika bra ersättas med en lärobok, ett lexikon, en karta eller en exkursion”. (Lindqvist, 1999:235) Skola och undervisning tar en mycket stor roll i den sociokulturella teorin. Den närmaste utvecklingszonen har kommit att bli ett fundamentalt begrepp inom sociokulturella rörelsen och kan beskrivas som området mellan det ett barn kan klara ensam och det som ett barn kan klara med hjälp av någon annan (Dysthe 2001:51). Läraren måste kunna urskilja ett barns utvecklingsmöjligheter (Kroksmark 2011:452). Lärarens uppgift är att stödja eleven i arbetet, agera handledare och vägledare i det fortsatta kunskapsarbetet (Lindqvist 1999: 248).

Vad är en god lärare?

För att kunna undervisa krävs vissa kunskaper, men vad innebär det egentligen, och vad är det för vetande man måste tillämpa? Tomas Englund (2012) menar att den aktuella forskningen påvisar att det dels är lärarens didaktiska kompetens och dels ämneskunskaper och samspel med elever som är avgörande. Men också hur läraren använder sin kunskap för att skapa ett bra kunskapsklimat, där förtroende och kommunikation mellan elev och lärare är meningsskapande (Englund 2012:7).

Vidare tillägger Englund (2012) att inte sällan efterfrågas den goda läraren i skoldebatten. Vilka egenskaper hon skall ha är ingen riktigt överens om. Englund riktar frågan utåt på en global och allmän nivå och menar att i Alex Moores *The Good Teacher* (2004) presenteras tre diskursiva föreställningar om den gode läraren. Den första beskrivs som den *kunniga ämnesläraren* där lärarens främsta uppgift är att förmedla kunskap. Här spelar allmänhetens föreställningar in om den traditionella skolan och de som i första hand inte är insatta i skolan, men som ser utbildning som en viktig del i samhället. Den andra diskursen är inte lika uttalad men den handlar om läraren som den *reflekterande, ämnesdidaktiskt kunniga kommunikatören*. Förutom kunskap i ämnet är det viktigt att läraren vet vad och hur något kommuniceras så att kommunikation kan skapa de bästa förutsättningarna för en god lärgemenskap. Den tredje diskursen är vad Englund (2012) menar är den bild media gärna visar upp, den bild allmänheten också vill se, det handlar om den *karismatiska läraren*. Bland annat ses denne lärare i rollen Dr Keating i filmen *Döda poeters sällskap*. Läraren här blir en hjälte och en stor inspiratör. Englund hänvisar till dokumentären klass 9a där just superpedagogerna blivit tilldelade dessa egenskaper. Vidare menar han att en egenskap som karisma kan komma att bli farlig, då det är en egenskap man förväntas ha just för att lyckas. Denna egenskap är en viktig del av mycket annat som en lärare förväntas att kunna (Englund 2012:12-14).

Den andra diskursen som ser läraren som den *reflekterande, ämnesdidaktiskt kunniga kommunikatören* är intressant i sammanhanget. I Skolverkets kunskapsöversikt *vad påverkar resultaten i svensk grundskola* (2009) hittar man en liknande formulering som lägger tyngden och fokus på liknade kunskaper: ”En betydande mängd forskningsresultat pekar på lärarens betydelse, men även att det är stora skillnader mellan olika lärare när det gäller hur väl man lyckas med att eleverna uppnår goda resultat”. (Skolverket 2009:48) Den ämnesdidaktiska kompetensen (förmågan att undervisa varierat i ett visst ämne) har större betydelse än enbart ämneskunskaper. Lärarens kompetens är med andra ord nära förknippad med hur undervisningen organiseras och genomförs (Englund 2012:14).

Kjell Granström (2007) menar att rollen som lärare innebär att vara arbetsledare för en grupp som skall förvärva kunskaper och värderingar. I denna roll ingår bland annat begrepp som ledarskap och lärarskap. Granström (2009) refererar till Herbart (1806) som menade att pedagogikens grundpelare var filosofin och psykologin. Filosofin handlade om vad undervisningen skulle innehålla kunskapsmässigt, och psykologin om vilka redskap läraren skulle använda för att nå uppsatta mål. Granström (2007) menar vidare att det inte riktigt är så enkelt men att dessa två faktorer är viktiga i lärarrollen. Dessutom menar han att mycket också handlar om den kontext och sociala miljö som erbjuds. Skolan, menar Granström (2007), är en spegel av samhället vilket kan komma att få konsekvenser på både skolan och undervisningen (Granström 2007:15). Skolan har följt den rådande samhällstrenden. Granström menar vidare att bristen på ett yrkesspråk kan ha gjort att lärare fallit offer för rådande trender. Om lärare inte har en professionell roll är risken stor att de tar efter trender utan att kritiskt granska dessa. Granström (2007) beskriver vidare att yrkesspråk är ett språk

med en gemensam kunskapsbas som tillåter att analysera det pedagogiska arbetet. Han menar att till yrkesspråket hör också att kunna vara arbetsledare för eleverna och förklarar att lärarskap handlar om följande:

- Kunskap om ett kunskapsområde (ämne)
- Förmåga att förmedla kunskaper och färdigheter

Ledarskap i klassrummet handlar om:

- Kunskap om klassrumsinteraktion och grupprocesser
- Förmåga att hantera klassrumsinteraktion och grupprocesser

Granström (2007) menar att detta inte ger en heltäckande bild över vad lärare eller ledarskap betyder men att de är viktiga. Dessutom handlar det om viktiga orsaker till hur undervisning fungerar. Gott eller dåligt lärarskap (de är bra eller dåliga på att lära ut). Gott eller dåligt ledarskap (de är mer eller mindre lyckosamma när det gäller att organisera skolarbetet) (Granström 2007:17).

Genom skolan och rådande samhällstrender har också olika sätt att undervisa kommit att bli tydliga. Vanliga arbetsformer är helklass, grupparbete och enskilt arbete. I helklassundervisningen är det läraren som är mediet till att förmedla kunskap. Det är läraren som står för undervisningen och de rätta svaren. Helklassundervisning eller katederundervisning gör det också svårare för eleverna att interagera med varandra. Det skapas en speciell struktur som i sin tur kan resultera i en hierarkisk ordning (Granström 2007:20).

Grupparbete skiljer sig nämnvärt från katederundervisning. Detta handlar om att det är elevernas eget sökande till kunskap som är i fokus. Det tycks pågå få grupparbeten i svenska klassrum, en orsak tros vara att lärare upplever att elever inte tar ansvar och lär sig det de borde lära sig i den arbetsformen och lämnar den därför (Granström 2007:22).

Vad gäller enskilt arbete handlar detta om att läraren förmedlar uppgifter till eleven, som i sin tur inom tidsbestämda ramar löser dessa och återlämnar dem till läraren. Det är alltså läraren som bestämmer hur uppgifterna ser ut och vad de innebär, sedan är det upp till eleven själv att göra dessa. Granström (2007) menar att han vid egna observationer lagt märke till att elever jobbar koncentrerat när de får enskilda uppgifter och gärna söker sig till lugna vrår (Granström 2007:24).

Läraren och skolresultaten

Inte sällan diskuteras social bakgrund som en av de stora betydelseerna för elevers resultat. Även frågor om organisation och klasstorlek är faktorer som det skylls på. John Hattie är den nyzeeländska forskaren som studerat vad som påverkat elevers skolresultat och dess inläring. I en artikel i Svenska Dagbladet (2013, 10 juni) beskrivs John Hattie som en superpedagog. Han menar att mindre klasser, tidiga betyg spelar en mycket liten roll i att höja skolresultaten. Det viktiga, är läraren menar han. Hattie har gjort världens största forskningsöversikt vad gäller elevers studieresultat *Visible learning* (2009) En uppföljning av forskningsöversikten har kommit ut på svenska och heter här: *Synligt lärande* (2011). Det är Sveriges kommuner och landsting som gett ut en presentation av studien. I artikeln i Svenska Dagbladet (2013 10 juni) förklarar Hattie vidare att även om klassen hade blivit mindre hade fortfarande läraren jobbat på samma sätt. Det är läraren sätt att undervisa, samarbete och

utvärdering som ger goda resultat.

Kritiken mot Hattie finns i hans sätt att hantera det som sker utanför klassrummet, den socioekonomiska bakgrunden. John Hattie framhåller att den socioekonomiska bakgrunden spelar roll men att det är mer förväntningarna och fördomarna som påverkar. Det finns skolor i områden med låg socioekonomi där skolorna ändå lyckas bra menar han. Vidare anser Hattie att det är läraren, den goda ledaren som gör skillnad. Han menar att Sverige i nuläget inte bygger på ett långsiktigt fungerande system vad gäller lärare och undervisning, istället stressas det fram beslut där man influerats från länder där det går bra. I grannländer till Sverige exempelvis Finland, fokuserar man på lärarens roll, resurs och stöd och ger dem bra betalt menar han (svd.se).

Även i Lärarnas nyheter (2011, 25 oktober) framför Ulrika Sundström Jan Håkansson tankar om Johan Hatties studie och forskning. Jan Håkansson är den som bearbetat studien till den svenska versionen. Håkansson menar att Hattie talar om läraren antingen som en expert, erfaren eller novis. Läraren bli således inte vem som helst. Läraren som är expert har en talang att utmana och testa sin elev till gränsen för vad den kan. Därifrån sker sedan en stegvis och personlig utveckling. Läraren som är expert lyckas också skapa ett bra klassrumsklimat med goda relationer som sedan blir en viktig del i kunskapsinhämtningen. Läraren som expert är mer en formulering i forskningsstudien än verklighet. De flesta lärarna tillhör nog kategorin erfarna men lyckas ibland med de där extra som är viktigt. Håkansson menar att man behöver få syn på sig själv som lärare för att utvecklas. Stor vikt läggs på samspelet, läraren måste hitta strategier och metoder som fungerar i klassen hon eller han är verksam i. Dessa metoder synliggör läraren sedan för eleven för att denne skall komma vidare i sin utveckling. Håkansson beskriver att begreppet pedagogisk skicklighet finns beskrivet i den nya lärarreformen (www.lararnasyheter.se) Enligt statsbidragsförordningen, §3 (2013:70) kan man läsa, att för att bli förstelärare skall man ha visat ”särskilt god förmåga att förbättra elevernas studieresultat och ett starkt intresse för att utveckla undervisningen” och i §4 för att bli lektor ”under minst fyra års tjänstgöring som lärare inom skolväsendet har visat pedagogisk skicklighet”. (SFS 2013:70)

Vad säger läroplanen om lärarens uppdrag?

För att lyckas som lärare verkar det vara orimligt många kunskaper man måste besitta. Det kan vara relevant att titta på läroplanen och dess formuleringar vad gäller lärarens arbete i skolan. Hur lyder de uppdrag en lärare har? Och vad får det för påverkan på läraren? Nedan följer citat hämtat från läroplanen som känns aktuella att titta på i förhållande till mina frågeställningar.

I Skolans värdegrund och uppdrag kan man läsa Grundläggande värden:

”Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära”. (Skolverket 2011:7)

Under punkten förståelse och medmänsklighet kan vi läsa:

”Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten”. (Skolverket 2011:7)

Under punkten en likvärdig utbildning kan vi läsa:

”Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper”. (Skolverket 2011:8)

Frasen ”Läraren ska” återfinns på sju ställen i läroplanen under punkten Övergripande mål och riktlinjer. Vid varje ställe återfinns också ett antal punkter som vidare förklarar vad läraren just ska göra. Ordet *ska* hittas under både normer och värden, kunskaper, elevernas ansvar och inflytande, skola och hem övergång och samverkan och skolan och omvärlden.

Sammanfattningsvis kan man säga att läraruppgifterna utifrån styrdokumentet handlar om att förespråka samhällets värderingar, verka som kunskapsförmedlare och för de demokratiska principerna. Samverka med hemmen och stödja elevernas utveckling och få möjlighet till vidare utbildning och lust att lära. Dessa arbetsuppgifter är skilt vida och ställer stora krav på läraren.

Trygve Bergem (2009) menar att läroplanens formuleringar är fastslagna utifrån politisk makt. Föräldrar skall kunna lämna sina barn till skolan och lita på att lärarna utför sitt arbete ifrån de riktlinjer de fått. Läroplanen tolkas av varje enskild lärare och påverkas av dennes förförståelse. Lärarna bör fråga sig om den subjektiva tolkning de gjort stämmer överens med läroplanen och dess avsikter (Bergem 2009:26). Centrala faktorer i skolutvecklingen har varit införande av nya uppgifter och större ansvar. De förändringar som gjort har motiverats med att det skett ombildningar i samhället. De saker som föreföll sig naturligt för en förälder förut har nu överlämnats till professionella fostrare och omsorgspersoner. Skolan och lärarna har blivit de som blivit pålagda massor av uppgifter. Det ligger ett stort ansvar på skolan och lärarna att utveckla elever och barn. Detta gör att både föräldrar och politiker ifrågasätter skolan och om den håller det måttet rent pedagogiskt, kunskaps och personlighetsmässigt. Det är stora utmaningar lärare möter i dagens samhälle, det handlar både om att vara kunskapsförmedlare, handledare och fostrare (Bergem 2009:15). Vidare menar Bergem (2009) att förtroendet läraren måste ha gentemot elever och föräldrar spelar en stor och mycket avgörande roll. Förtroendet är byggstenen som lärarnas arbete grundar sig på. Vad gäller förtroendet verkar det å ena sidan finnas där, i alla fall som skolan som institution. Föräldrar skickar sina barn till skolan och skolgång ses för det mesta som något positivt. Skolan som institution är skolans utsida. När det handlar om insidan, lärarna och deras arbete ifrågasätts detta på ett annat vis. De flesta är nöjda med skolutvecklingen men emellanåt tycks föräldrar betvivla lärarnas ämneskompetens, engagemang, arbetssätt, disciplin och förhållande till eleverna. Det handlar även om kunskapen eleverna får i skolan, är den nödvändig och tillräcklig? Några lägger tyngd på skolan som kunskapsförmedling medan andra menar att det är attityd och värdegrund som bör uppmärksammas. Enligt en del bör det eftersträvas medvetna lärare som kan hindra den negativa påverkan som massmedia har på barn och ungdomar. För att upprätthålla och stärka det förtroende som finns idag behövs det en praktik som dokumenterar lärares effektivitet och ansvarsfullhet (Bergem 2009:16).

Vad är kommunikation?

För att förstå vad kommunikation är, är det viktigt att belysa ordet och förstå dess innebörd. Heide (2012) beskriver att kommunikation kan förklaras på två olika vis. Det ena handlar om att kommunikation innebär överföring av ett budskap. Detta har blivit kritiserat för att mottagaren inte påverkas. Det andra sättet handlar om att man delar ett budskap. Målet med kommunikationen blir då att man delar en gemensam förståelse (Heide 2012:27). Vidare beskriver Jensen (2012) att ”Kommunikation är när en sändare och en mottagare delar ett

innehåll/information med hjälp av ett visst uttryck, genom ett visst medium i en miljö, med en viss avsikt eller funktion”. (Jensen 2012:12)

Att kommunikation och lärande är nära förknippade märks tydligt, skolans huvudsyfte är just lärande. Illeris (2007) delar upp lärande i fyra olika punkter som ofta används i vardagsspråket. Punkt 1, resultat av läroprocesserna, detta kan handla om det man lärt sig om en förändring som skett. Punkt 2, de psykologiska processerna belyser det som händer hos den enskilda individen och som leder fram till punkt 1. Punkt 3 handlar om samspeletsprocessen mellan individ och omgivning och som får betydelse för de psykologiska processerna. Punkt 4 handlar om att lärande ses som synonymt med ordet undervisning. Missuppfattningen blir då att man inte skiljer mellan det man lär sig och just undervisning (Illeris 2007:13). Skolans avsikt att kunna förmedla någonting blir en viktig del och blir på så vis beroende av just kommunikationen (Jensen 2012:11).

Den uppgift som påtas av främst lärare och annan skolpersonal är att förmedla kunskap. Ett barn kan lära sig saker utanför skolan, genom experiment eller att ta efter andra. Skolan är däremot den organisation där eleverna förväntas lära sig och lärandet sker här med hjälp av kommunikation (Jensen 2012:11). Människans främsta redskap att samtala skapar grunden för att kunna utvecklas, anpassa och bevara kunskap. Genom att kommunicera kan vi förstå andra människor, skapa oss en uppfattning om världen, reagera och resonera. Historiskt sätt är det människors förmåga att kommunicera som gjort det möjligt att skapa intellektuella färdigheter (Dysthe 2001:219).

Klassrumskommunikation

Den kommunikation som sker i klassrummet sker både i en fysisk, social och kulturell kontext där dessa faktorer påverkar hur kommunikationen går till. Den fysiska handlar om hur det sker, den sociala om interaktion och hur man lyssnar. Den kulturella om att det finns ett visst språk som används. Kommunikationen i ett klassrum kan ske mellan två och flera personer samtidigt. Lärarens roll är förmedlande och medkommunikatörerna i ett klassrum fyller olika roller (Jensen, 2012:15). Att dessa faktorer spelar roll i klassrummet är också något som Dysthe (2001) belyser, hon menar att lärande har med relationer mellan människor att göra, det sker genom delaktighet och samspel. Språk och kommunikation är de centrala delarna i lärandeprocessen (Dysthe 2001:33).

Det finns tre aspekter för att lärandet skall bli så gynnsamt som möjligt. Illeris (2007) har sammanfattat tre aspekter, dessa kallar han lärandets tre dimensioner Alla dimensionerna är viktiga utifrån att lärandet skall fungera på bästa vis, man bör alltså se att dimensionerna samspekar och ha ett holistiskt synsätt på lärandet utifrån dessa. Den första dimensionen Illeris beskriver är *Innehållsdimensionen*, den inbegriper allt lärande och det är fokus på det som lärs såsom kunskap, förståelse och färdighet. Den andra dimensionen är *Drivkraftsdimensionen* som handlar om motivation, vilja och känslor. Här hämtas energi och kraft. En förutsättning för gott lärande är att man hittar utmaningar och intresse hos den som lär sig, då hittas motivationen och man kan bemästra utmaningar på ett annat sätt. Illeris (2007) menar att drivkraft inte alltid behöver innebära lust utan också kan vara det som är nödvändigt. Som den tredje dimensionen pratar Illeris (2007) om *Samspeletsdimensionen*. Här belyser han samspelet mellan individen och omvärlden. Lärande sker i ett dynamiskt och socialt sammanhang och att det sker på en närliggande nivå som i klassrummet eller på en övergripande nivå som samhället (Illeris 2007: 41-44).

Klassrumsorganisation

Genom åren har klassrumsmöbleringen sett olika ut. Längre har den följt ett speciellt mönster där rummets rektangulära form möbleras med bänkar i rader och en kateder främst i rummet. Utifrån möbleringen i klassrummet får också kommunikationen en speciell betydelse. Det har utförts en rad olika experiment om vad som skulle kunna vara den ultimata klassrumsmöbleringen. Men egentligen finns inget rätt eller fel, utan snarare är det möbleringen som skapar olika sorts kommunikationsmönster. Sättet att ordna bänkar i rader kallas sociofugal och hindrar att kommunikation sker mellan personer då de endast har ansiktena vända mot läraren. Den andra modellen där stolarna står ordnade runt ett bord och där personerna kan se varandras ansikten är den sociopetala och främjar kommunikation och samtal mellan individer (Jensen 2012:65-66). Klassrumsmöbleringen får betydelse för hur läraren uppmärksammar sina elever. De som sitter nära läraren och framför, får ofta mer uppmärksamhet än de elever som sitter på kanterna eller längst bak, som i sin tur inte ofta uppmärksammas. Detta bidrar till att de inte integreras i helklassdiskussioner och inte heller får frågor av läraren. Att möblera i en hästskoform skapar en dynamik både mellan elever och lärare. I yngre årskurser är samlingsringen en vanlig form. Här skapas en känsla av närhet och alla kan se varandra (Jensen 2012:66-67).

Estetiskt tilltalande miljöer

När det handlar om estetiskt utformade klassrumsmiljöer finns det inte mycket forskat på detta område. Dock har en del internationella studier visat att faktorer som färger i arbetsmiljön, ljus och ljud har en inverkan på humöret och undervisningen (Jensen 2012:68). Rigmor Lindö (2002) skriver om hur inredningen skapar förhållningssätt mellan elever och lärare. I modernare skolor har en mer hemlik miljö försökt efterliknas med soffgrupper, myshörnor och utsmyckning. Lindö skriver: "I en språkstimulerande miljö är bord eller bänkar placerade så att barnen kan samtala med varandra". (Lindö 2002:134) Vidare refererar Lindö (2002) till Skantze (1989) om hur viktig miljön är för elever. Hon menar att den fysiska utformningen påverkar de emotionella känslorna och upplevelse. Hennes erfarenheter och forskning stöds av bl.a. Waldorfpedagogiken, som tänker mycket på form och estetik, hur färgsättning tros ha en betydande del i barns lärande och fostran (Lindö 2002: 135). Ljus är en viktig faktor för att kunna läsa och skriva, många elever upplever att det är mysigt och tryggt med dämpad belysning som påminner om en mer hemlik miljö. Kommunikationen kan i detta fall bli stillsam och lugn. Det upplysta klassrummet skapar de uppmärksamma eleverna, även känslan av att bli sedd, svårigheten att dölja ett ointresse bli också svårare (Jensen 2012:68).

Retorik och kroppsspråk

Redan 500 f.kr föddes idéer främst i Grekland, om hur människor skulle kommunicera. Olika teorier och synsätt har sedan överlappat varandra för att under 1960 talet växa och bli en etablerad vetenskap. Bland annat handlar det om konsten att kunna kommunicera, den retoriska konsten.

Retorik handlar om konsten att tala. De som forskat på kommunikation har studerat hur talare gör för att övertyga, övertala och få fram ett budskap. Det handlar också om att vara tydlig och att vara påläst på det man skall framföra. I skolan är det av vikt att både elever och lärare kan känna till retorik för att kunna framföra ett budskap. Det är viktigt att kunna tala inför andra, och kunna använda sig av rätt ord och formulering. Lär man sig detta kan man också urskilja detta hos andra talare och på så vis öva sitt kritiska förhållningssätt (Jensen 2012:21). Jensen (2012) menar att både lärare och elever borde lära sig retorik, och öva på hur man får fram det man vill säga och formulera detta på ett tydligt sätt (Jensen 2012:21). Röstens är också ett viktigt verktyg för kommunikation i klassrummet. Röststyrkan påverkar den som lyssnar, en pipig röst kan handla om nervositet, medan en monoton röst blir långtråkig och

sövande. Röstens läge är förknippat med känslan hos den som talar och varierar rösten hos talaren blir det också bra respons från lyssnaren (Jensen 2012:153). Även kroppsspråk har en stor betydelse för kommunikationen. Skådespelare har en stor medvetenhet om sitt kroppsspråk för att förstärka karaktärer och roller. När man talar om kroppsspråk brukar man tala om fem viktiga faktorer, gester, mimik, kroppshållning, kroppsutrymme och beröring. När vi talar med någon använder vi oss av dessa tecken som tillsammans med röst och rörelse skapar en helhet. (Dimbley&Burton 2009:54-56).

Vad är en lärare och har denne ett yrkesspråk?

Kring förra sekelskiftet befann sig läraryrket på en hög piedestal. Lärarnas arbete utanför skolan i t.ex. folkrörelsen kom att göra att de fick en hög status och hamnade på så vis i toppen av den sociala rangordningen. Många lärare hade också en central roll i politiken, både på lokal och på riksnivå. Det var ingen som tvivlade på lärarna, deras engagemang bemöttes med respekt och tillit. I dagens samhälle finns inga idéer om att läraren skall engagera sig i saker utanför skolan men däremot inne i skolan, i klassrummet. Genom utbildningspolitiska handlingar såsom läroplanen, beskrivs ett flertal faktorer som lärare skall utöva. Bland annat vara kulturbärare, och genom att forma en miljö där eleverna känner trygghet och tillit. Att kunna vägleda eleverna i värdefrågor och få eleverna att känna lust och nyfikenhet att lära. Lärarna skall kunna rusta sina elever för samhället och livet (Bergem 2009:105). Problematiken i läraryrket är dess profession. Längre har lärare fått kämpa med att dokumentera sitt arbete och sin skicklighet. På 1920 talet stängdes dörren till klassrummet vilket kan ha gjort att lärarna aktivt bidrog till att dölja sin yrkeskompetens. Föräldrar kom att undra vad som egentligen skedde bakom klassrummets dörrar. Begreppet profession har länge varit förknippat med högstatusyrken som läkare och jurist. Den debatt som pågår om lärarens profession har fått en central roll. Professionalitet handlar om kvalitet på arbetet som utförs och professionalisering handlar om att höja läraryrkets status (Bergem 2009:106). Vidare menar Colnerud och Granström (2002) att ordet profession har under 90-talet snarare används negativt för lärare. Profession förknippas med att lärare som är professionella skall klara av allt, oavsett resurser. Detta blir på så vis snarare skuldsättning än förstärkning (Colnerud & Granström 2002:11). Begrepp att titta närmare på i diskussionen om lärarens yrkesprofession är begreppen respekt och auktoritet. NE (2013) beskriver ordet respekt följande:

”Respekt är ungefär att visa eller känna att man värdesätter någon eller någons egenskaper. I respekt som man frivilligt visar någon ingår uppskattning och tilltro. ”Jag har stor respekt för hennes kunskaper.” Respekt som tvingas fram saknar detta och bygger i stället på rädsla”.(www.ne.se)

Vad innebär Auktoritet? Enligt NE (2013) betyder

”Auktoritet, rätt eller möjlighet till maktutövning; erkänt pålitligt sakkunskap”.
(www.ne.se)

Colnerud och Granström (2002) beskriver fyra kännetecken som brukar användas för att avgränsa professionella yrken från andra yrken. Bland dessa fyra finns begreppet auktoritet med som ett. Detta handlar om att yrket har blivit tilldelat en formell legitimation från samhället att praktisera yrket. Legitimationen är också det som krävs för att kunna upprätthålla yrket (Colnerud & Granström 2002:11).

Dessa begrepp kan komma att få betydelse för hur kommunikationen ser ut i klassrummet och hur lärare bemöts och vilket förhållningssätt de har till sina elever. Lärarförbundet 2011,

redogör för en rapport som McKinsey presenterat som handlar om skolutveckling. ”How the world’s most improved school systems keep getting better”. I rapporten fanns Sverige inte med men rapporten visar vad andra länder gjort för att höja resultaten. Rapporten beskriver att lärare som lär av andra lärare är utvecklande för skolan. Faktorer som att utveckla lärarprofessionen och undervisningen är stora och betydelsefulla i arbetet att få en bättre skola och undervisning (www.lararförbundet).

Metod och tillvägagångssätt

Nedan presenteras hur jag gått tillväga med min undersökning samt vilka avgränsningar jag gjort.

Lärarna

De lärarna jag valt att intervjua jobbar i skolor inom Västra Götalandsregionen. Deras arbete föreligger i grundskolan och det är också i den årskurs min examen kommer att riktas mot. Därför kändes det både aktuellt och intressant att fokusera min undersökning kring dessa årskurser. Lärarna som deltagit i undersökningen kommer att vara anonyma och det kommer inte att gå att spåra vilken skola respektive lärare arbetar på.

Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2007) menar att det finns tre saker man behöver ta hänsyn till vad gäller intervjupersoner, välj främlingar, ett litet antal, och sådana som inte är experter (Esaiasson m.fl. 2007:291). Med examensarbetets omfattning tidsmässigt har jag tagit hänsyn till detta i min studie. Valet av intervjupersoner har jag också funderat och valt personer som jag inte umgås med. På så vis är det lättare att uppnå en vetenskaplig distans.

Lärarna som ställt upp på mina intervjuer kommer att vara anonyma. Jag har valt att ge dem andra namn så att de inte skall vara möjliga att identifiera. Jag har genomfört samtalsintervjuer med fem verksamma lärare som jobbar på skolor i Västra Götalands län.

- Respondent 1 har fått namnet Birgitta och hon har jobbat som lärare i 40 år, just nu har hon en årskurs 2 med 18 elever.
- Respondent 2 har fått namnet Marie och hon har jobbat som lärare i 6 år, klassen hon har nu är en 1:a med 18 elever.
- Respondent 3 kallar jag Anette som har jobbat som lärare i 17 år, klassen hon har nu är årskurs 5, i klassen går det 24 elever
- Respondent 4 är Pelle som har jobbat som lärare i 12 år och just nu har en årskurs 6 med 16 elever
- Respondent 5 kallar jag för Pia, hon har jobbar som lärare i 12 år och har just nu en årskurs 5 med 24 elever.

Tillvägagångssätt

Innan intervjuerna ägde rum kontaktade jag skolor och de berörda lärarna för att förklara vad mitt examensarbete kommer att handla om. Intervjun har ägt rum på de skolor där lärarna är verksamma. Precis som Esaiasson m.fl. menar (2007) är det viktigt att skapa en god miljö där samtalet blir dynamiskt och levande (Esaiasson m.fl.2007:298). Valet av miljö gjorde att lärarna kunde sig bekväma och på ett avslappnat vis förhålla sig till ämnet. För att sedan

kunna utföra en analys av de svar man samlat kan man fundera över vilka frågor som viktiga. Man kan välja att bara transkribera vissa delar och fokusera på (Esaiasson m.fl 2007) 2007:302). I denna undersökning har jag valt att transkribera alla intervjuer för att kunna se och jämföra svaren på ett överskådligt vis. Utifrån detta har jag sedan kunnat dra paralleller och hitta mönster mellan respondenternas svar.

Utformning av intervjufrågor

Vid samtalsintervjun konstruerade jag sådana frågor som kändes aktuella för ämnet. Med hjälp av syfte och frågeställning kunde jag formulera dessa. Jag har använt mig av strukturerade frågor och som Fägerborg (2011) skriver, kan intervjun pendla mellan ostrukturerad och strukturerad karaktär, där den ostrukturerade beskrivs som ett mer rörligt samtal (Fägerborg 2011:99). Mina intervjuer har utgått från strukturerade frågor, där uppföljningsfrågorna kunnat beskrivas på ett mer fritt vis. Esaiasson m.fl. menar att en god samtalsintervju består av korta intervjufrågor som är lätta att förstå och tolka.(Esaiasson m.fl. 2007:298).

I Intervjuguiden har jag med hjälp av teman på frågorna konstruerat underfrågor. Jag har försökt att formulera dessa frågor så konkret som möjligt men är medveten om att frågor som t.ex. Lärarens förhållningssätt kan vara tvetydigt. Vad varje person väger in i förhållningssätt kan skilja sig åt men det har också gett mig information om vad den intervjuade menar och på så vis kan jag jämföra detta med övriga svar.

Samtalsintervjuer

I min studie har jag genomfört enskilda intervjuer med en mindre grupp lärare.

Jag har valt att i min intervju använda mig av samtalsintervjuer. Esaiasson m.fl. (2007) menar att samtalsintervjun ger möjlighet att få svar som är oväntade, tillfälle att fånga upp och ställa vidare frågor är också möjligt (Esaiasson m.fl. 2007:283). Därför kändes intervjun aktuell i min studie då det är de intervjuades tankar om undervisning jag vill få fram. Fägerborg (1999) menar att intervjun handlar om att man vill se personens kunskaper, tankar och åsikter. Intervjun får således ett syfte att ta reda på vad den intervjuade personen tänker (Fägerborg 1999:57). Vidare har det känts viktigt att med hjälp av intervjusvaren kunna urskilja mönster och likheter mellan de intervjuades sätt att beskriva hur de går tillväga i klassrummet. Trost (2012) framhåller just att kvalitativa metoder kan användas då syftet är att förstå och få fram mönster mellan människor (Trost 2012:23). Min undersökning har också varit av respondentkaraktär. Esaiasson (2007) menar att i denna undersökning är det svarspersonerna och deras tankar som är i fokus och som är huvudobjekten för studien (Esaiasson m.fl. 2007:258). Eftersom jag i min studie fokuserat på hur lärare beskriver hur de kommunicerar i klassrummet blev också en samtalsintervju med respondentkaraktär aktuell.

Om reliabilitet och validitet

Reliabiliteten handlar om tillförlitligheten i en undersökning (Stukat 2011:133). Enligt Trost (2012) handlar reliabilitet om att mätningen som görs skall vara pålitlig. Med detta menas att om man gör en ny undersökning vid ett annat tillfälle skall den ge samma resultat som den man gjort tidigare. Problemet med detta är då att man ser på saker som något statistiskt. Men om man istället tänker sig att människor fungerar i processer, kan man snarare räkna med att få olika resultat vid skilda tillfällen (Trost 2012:61). Stukat (2011) framhåller också att för att öka noggrannheten, alltså reliabiliteten i undersökningen man gjort, kan man utföra den igen och se om resultaten överensstämmer Dock får det inte gå lång tid mellan mätningarna görs då människors förändras (Stukat 2011:134). Vidare menar (Stukat) att yttre störningar, personens dagsform kan påverka svaren och därför kan svaren vara svårtolkade (Stukat

2011:134-136).

Validiteten handlar om att man mäter det som man avser att mäta (Stukat 2011:133). Här kommer det då att handla om mitt sätt att utforma frågor som tar upp de saker jag är intresserad av att veta. Genom att jag använt mig av undersökningens syfte och frågeställningar tycker jag att de intervjuades svar handlar om det jag vill undersöka vilket det är det jag avser att undersöka. Då studien bara behandlat en liten grupp av lärares och dess tankar är kanske möjligheten att generalisera inte möjlig. Generaliserbarheten menar Stukat (2011) handlar om att resultaten kan generaliseras och inte bara gäller för den gruppen studien är utförd på (Stukat 2011:136). Då samtalsintervjuerna ändå ägt rum på olika skolor menar jag att en ungefärlig bild av hur lärare beskriver sin kommunikation ändå är generaliserbar i den mån att den kan ge en liten bild av hur lärare går tillväga. Naturligtvis hade en större studie varit av vikt för att kunna generalisera svaren. Som jag nämnt innan beskriver Esaiasson (2007) att intervjuva ett litet antal är viktigt, att genom att intervjuva ca tio personer kan räcka för att hitta intressanta bitar att analysera (Esaiasson m.fl. 2007:292).

Resultat

I följande kapitel presenteras den kvalitativa undersökningen som jag genomfört. Resultatet utifrån samtalsintervjuerna kommer att presenteras utifrån studiens frågeställningar. Därefter kommer de att analyseras utifrån undersökningens teoretiska utgångspunkter.

Klassrumsorganisationen

När du samlar dina elever *hur* samlar du dem som oftast?

När denna fråga ställdes kom samtliga lärare att nämna att de försökte hälsa på eleverna på morgonen. Marie sa följande:

Jag står och tar emot dem i dörröppningen och hälsar god morgon och säger deras namn. Tittar dem i ögonen och ser om det är något som inte stämmer.

Även Pelle förklarade att:

Jag hälsar alltid på barnen. Jag brukar ta eleverna i hand, sedan samlar jag dem och vi gör något rytmiskt eller någon dramaövning. Ibland kastar vi en boll som en socialiseringsövning.

Det som gick att urskilja i intervjuerna är att nästan alla nämner att de först försöker hälsa på sina elever i dörröppningen till klassrummet. Birgitta sa att hon försöker stoppa upp eleverna där och hälsa. Därefter samla eleverna, antingen i bänkar eller i en samlingsring. När jag ställer frågan om de upplever att det är lättare att undervisa i någon av situationerna, nämner alla lärare att det är en fördel att kunna undervisa i en ring eller hästskoform. Pia säger:

Om jag hade haft färre elever, hade jag möblerat som i en hästsko då det där hade funnits möjlighet att visa eller göra något i mitten. Det hade varit trevligare att man ser och sitter bredvid varandra. Både klasskamrater och jag som lärare har en överblick i en sådan form. Problemet med rader är att eleverna måste pejla läget bakåt, det skapar en viss oro.

Vidare säger Marie:

Jag fortsätter med detta för att det känns som om vi är nära varandra, vi kan laborera och visa saker i mitten på mattan. Nu i den mörka årstiden har vi ofta ett ljus tänd där. Vi går igenom dagen. Det känns mysigt och ombonat och om någon är ledsen kan den få berätta om det om den vill.

Fördelen med hästskoform och ring är närheten och att kunna visa upp saker så att alla ser. Detta ser alla pedagoger som en fördel i yngre åldrar. När eleverna blir äldre verkar det bli allt mer populärt att möblera i rader. Pedagogerna är väldigt överens i sina svar när de pratar om närhet. Samlingsringen ses som en bra metod för att kunna visa upp något.

Anette säger:

”När de var yngre satt de ofta i en hästskoform där det fanns en plats en plats i mitten där man kunde leka och så, eller visa saker. Nu tycker jag att det är bra att de sitter fyra och fyra, då kan de jobba ihop med den som sitter bredvid. Annars har de uppmärksamheten riktad mot mig.”

”Ibland i ring. Ibland i rader, det beror på vad vi skall göra Alltså jag känner mer och mer att det är lättare när man har dem nära sig” (Birgitta).

Katederundervisning har blivit ett populärt samtalsämne i skoldebatten, vad anser du om katederundervisning?

När lärarna fick denna fråga kom jag att urskilja ett mönster i deras svar. Alla svarar att de tänker sig att katederundervisning är när läraren undervisar och sitter i katedern och eleverna sitter i sina bänkar. De säger också att katederundervisning anses som något negativt, fast det egentligen inte är det. Det framkommer på ett eller annat vis att katederundervisning är en metod som de beskriver att de använder sig av. Marie säger att:

Alltså undervisa har ju varit fult för inte så längesedan. Då skulle barnen komma in själva, de skulle forska. Men undervisa är ju något fint och jag undervisar också när de sitter i sina bänkar och så. Det beror på vad man skall undervisa om. Men katederundervisning på så vis att läraren bara står och mal och inte har någon interaktion med eleverna är jag emot. Men det är inget fel att stå där framme och undervisa, det är klart att man skall göra det. (Marie).

Det lärarna är överens om är, att det i första tanken anses som något fult, men att alla på något sätt praktiserar katederundervisning som en metod i klassrummet. Men det handlar således mer om att berätta och låta eleverna vara med, och där en dialog mellan elev - lärare uppstår, ett sätt att byta kunskap på. De ser inte på katederundervisning som en envägskommunikation, utan snarare ett utbyte där det är lärarna som står för kunskapen.

”Jag tror att katederundervisning är ett sätt där läraren själv kan ta kontroll över klassrummet. Alltså att jag som lärare håller i undervisningen och för eleverna framåt. Inte låter dem jobba så mycket enskilt och forska själva.” (Pelle).

”Jag har egentligen bara använt mig av katederundervisning på det sättet att jag förmedlar och byter kunskap med mina elever. För mig är det ett bra sätt om man klarar att integrera alla elever. Och skapar en miljö där alla vågar att vara med. Risken är att någon som inte vågar prata så mycket inte kommer till tals i en katederundervisning och inte kan visa sina kunskaper. Man måste vara observant som lärare att alla är trygga och är med. Det är ett givande och tagande.” (Pia).

”Det är inte helt farligt med katederundervisning, det har blivit så himla laddat ord. Det behöver det inte vara. Bara man inte har det hela tiden.” (Birgitta).

”Det låter som att alla elever sitter i sina bänkar och jag vid katedern. Men jag tror inte att det är det som menas. Utan att läraren är den som leder, berättar, ger instruktioner till eleverna. Det har ju haft dålig klang. Men jag använder ofta den sortens undervisning. Det är ju en viss form, att jag berättar någonting och sedan att de bearbetar det enskilt eller i grupp. Men det måste växla mellan eget arbete, lyssnande och berättande. Barn måste ha struktur, de klarar inte av att forska på egen hand ” (Anette).

Är det viktigt att det är tyst i klassrummet när eleverna arbetar?

Här är lärarna också överens i sina svar, om det skall vara tyst beror på vilket ämne det är. Men att det är viktigt att det är tyst när de läser och räknar själva.

Läraryrollen

Vilket förhållningssätt har du till dina elever?

När det kommer till förhållningssätt finns det vissa skillnader i vad lärarna menar att de har för förhållningssätt till sina elever. Alla menar att de på något sätt försöker vara den vuxna, den som leder men är också medvetna om att skapa ett förtroende mellan sig själva och eleverna. Så här säger Anette:

Jag är noga med att jag är läraren, jag är den som sätter gränser, så jag leder undervisningen. Sedan är jag ju lyhörd om det kommer upp andra förslag och frågor, det lyssnar jag på. Men jag leder ändå.

Marie är inne på samma spår och menar:

Jag är inte deras kompis. Jag är deras fröken. Jag är vuxen och det är skillnad på att vara barn och att vara vuxen. Vi har gemensamt kommit fram till hur vi vill ha det. Så mitt förhållningssätt är att jag vill att de skall vara trygga med mig, att de skall lita på mig:

Även Pelle säger:

För mig som lärare i mitt uppdrag krävs det ju att man är en förebild. Det är man ju alltid som vuxen. Det gäller även att vara på ett personligt plan men samtidigt på ett vuxet sätt. Trygghet och att bli sedd. Blir man det så kan man få ett bra lärandeklimat och ett förtroende mellan lärare elev.

Pia menar:

Jag är ganska sträng. Jag är tydlig och talar om vad jag vill. Hur jag tycker att de skall vara mot varandra.

Även Birgitta säger att det bygger på respekt och ömsesidigt förtroende. Pedagogerna är alla överens om att de skall vara en förebild för sina elever och att det är de som är vuxna. Men Birgitta och Pia nämner också begreppet kompis som en del i lärarskapet.

”Jag skall inte säga kompis, men lite mer åt det hållet. Det har jag tjänat på. Jag skall inte säga kompis, för vem vill vara det med en 50-åring? Men att man har en relation där samtalet är på lika villkor.” (Pia).

”Jag är nog mycket mer kompis med barnen än vad jag var förut. Jag vill ju vara kompis samtidigt som jag måste vara lärare också. Jag vill vara en lärare som man kan ha roligt med och som man känner att man är trygg med men samtidigt visar respekt.” (Birgitta).

Märker du någon skillnad på elevernas *förhållningssätt* och beteende i klassrummet på de åren du har arbetat?

Svaren på denna fråga följer tydligt ett mönster. Det handlar om att de flesta av lärarna ser någon slags skillnad på elevernas beteende under de åren de arbetat. De flesta säger först nej, men sedan framkommer det att mycket handlar om samhället och att detta får en konsekvens för hur barnen uttrycker sig och hur de är.

”Nej, inte så markant på tolv år men de är barn av sin tid, mycket rörelse, barn får mycket utrymme idag.” (Pelle).

”Inte generellt alla elever. Skolan är ju en spegel av samhället. Vi var ju rädda för våra lärare och det tycker jag inte man skall vara. Men generellt sett är barn vana att prata mycket mer med vuxna. Det märker man att de gör hemma också, de får förklaringar, det är ju bra men det får inte slå över så att de inte accepterar ett nej från en vuxen. Att man ifrågasätter allt.” (Marie).

”Alltså både ja och nej. Kanske inte. Det finns ju en sådan debatt som man hör från föräldrar eller via barnen om vilka rättigheter man har i skolan. Så var det inte förut.

Det är det nu. Eleverna kan säga att de läste på skolverkets hemsida ”att vi får lov att ha mobiler och mössor i klassrummet.” Så det finns en större medvetenhet om rättigheter”. (Anette).

”Ja, jo, det gör jag. Egentligen inte denna klass, men många elever som jag haft har ju inte respekt för vuxna alls. Vi lärare kan få höra både det ena och det andra skällsordet. Men inte gäller det klassen nu, men annars så är det så. Många gånger känner jag att de inte har den empatin alls, att de förstår att jag är någon som kan bli ledsen eller att andra kompisar kan bli ledsna, alltså de har svårt att sätta sig in i andra människors situationer”. (Birgitta).

Det som går att urskilja i pedagogernas svar är att de upplever att barn får större utrymme och att de vet om sina rättigheter. De är vana att prata och förväntas att få svar. När frågan om de ändrat sitt sätt att undervisa säger fyra pedagoger att de jobbar på ungefär samma vis. Birgitta som jobbat som lärare i 40 år menar att hon har en roligare undervisning nu än vad hon hade när hon började, hon säger:

”Idag har jag mycket att tävla emot. Jag kan ju inte vara lika rolig som ett datorspel. Det är jag inte ute efter heller men det krävs ju mycket mer, att jag är någon som kan få in barnen i alla sammanhang”.

Upplever du att du tar på dig en roll när du undervisar?

Att lärarna tar på sig en roll när de undervisar framkommer i min undersökning. De menar att de måste försöka ta på sig en roll för att orka och lyfta sig själva, och för att entusiasmera sina elever. Det som också poängteras är hur viktigt det är att vara förberedd och intressant. De beskriver det som om att gå upp på en scen och fånga sina åhörare.

”Jag tänker att det är stand up! One man show varje dag. Man vänjer ju sig. Ibland tar jag ett djupt andetag. Man kan inte bara gå till jobbet, utan man måste gå dit som läraren som är förberedd. Man blir ganska trött. Man måste ju ha någonting att komma med. Man kan ju inte komma med något gammalt. Utan något bra. Annars går det inte att upprätthålla varken lärarroll eller ordning. Det bygger ju på att man är intressant”. (Anette).

Man måste komma väl förberedd. Man skall vara för mycket förberedd. Det är som att gå upp på en scen. Liksom WOW, vad är det hon vill, vad skall vi få vara med om?”. (Marie).

”Vi spelar ju alltid roller på något sätt. Man försöker ju lyfta sig, annars skulle man inte orka. Men jag gör mig inte till, jag är fortfarande jag. En lärarroll och den professionen och allt vad det innebär. Höja sig lite, det gör jag. Man går in i en roll, men inget tillgjort eller besvärande”. (Pelle)

Begreppen respekt och auktoritet diskuteras ofta i klassammanhang, vad innebär dessa begrepp för dig?

Här kommer det tydligt fram att pedagogerna är överens om att respekt och auktoritet handlar om ett ömsesidigt förtroende. Begrepp som acceptans, hänsyn och empati återkommer hos svaren hos lärarna. Anette menar att hon inte kan använda begreppen, hon säger såhär:

”Respekt? Respekt mannen! Det är det som ungdomar använder sig av. Det går knappt inte att använda bland barn och ungdomar, för det betyder något annat. Och auktoritet kan man inte använda bland vuxna för då tror de att det betyder auktoritär. Så det är två begrepp som är helt oanvändbara så som jag ser det”. (Anette).

Anette är den enda som menar att de är oanvändbara. De övriga pedagogerna pratar om respekt som något som är fint.

”Respekt är fint, då visar man hänsyn.”(Marie)

”Ett ömsesidigt utbyte, att man skall kunna respektera varandra för vem man är hur man är och hur man är mot varandra. Respekt tror ju jag inte är något man kan få på ett sätt, det är något man har. Man kan inte lära sig, utan något man har i sig. Det skulle vara intressant att veta”. (Pelle)

Vad gäller ordet auktoritet beskrivs det ungefär likadant som ordet respekt. Men här kommer det mer att handla om lärarens sätt att förhålla sig till sina elever och att auktoritet inte är självklart bara för att man är vuxen.

”Ja som lärare är man ju ingen given auktoritet. Absolut inte. Men många gånger är det kanske inte den givna auktoriteten som man ska ha. Man skall ha respekt för såna som är vuxna, såna som kan mer än man själv. Kanske. Eller det skall man. Men samtidigt så känner man att det ändå är meningen att man skall skaffa sig den auktoriteten. Inget som skall vara givet. Man vill vara en sån som de lyssnar på”. (Birgitta)

”Men som jag tycker så är auktoritet och respekt inget man kan kräva utan något att förtjäna. Man kan inte kräva respekt eller auktoritet men har man det då går det bra, då lyssnar eleverna”. (Anette)

”Men auktoritet är nog bra för en lärare att ha. För att vara tydlig i sin roll, kunna leda”. (Pelle)

”Vi lever i ett samhälle där vi tycker och tycker och tycker, där man inte kan förstå att det kan ta skada”. (Pia)

Konkreta situationer

Eleverna har precis kommit in från rasten. Eleverna springer omkring i klassrummet eller utanför.

Hur gör du för att samla eleverna inför en lektion?

Utifrån svaren verkar pedagogerna använda sig av samma teknik för att samla sina elever. Här framkommer det att rösten är ett viktigt verktyg. Några menar att de är försiktiga med att gapa högt, men att de ändå tar till rösten för att samla eleverna. Metoder som att tilltala just de eleverna de gäller gör de också, samtidigt som några menar att genom att de känner varandra sedan innan vet de om vad som förväntas. Då kan en enkel tillsägning eller en blick göra att de förstår. Pedagogerna verkar använda sig av två motsvarigheter vad gäller att samla eleverna, antingen höjer de rösten eller så blir tystheten någon slags metod för att få dem uppmärksamma.

”Jag skriker hej vilt. Ja det gör jag. Eller när jag inte orkar väntar jag bara”. (Pia)

”Men sen blir det så ibland ändå. Då ställer jag mig bara såhär: (handen upp ett tecken) Ibland tar jag till rösten, men det skall man nog inte göra för ofta”. (Birgitta)

”Man gör på olika vis, höjer rösten, sänker rösten, står helt tyst. Ber den som ligger och krälar att resa på sig”. (Pelle)

Hur gör du för att fånga elevernas nyfikenhet inför en lektion?

Även här beskriver lärarna vikten av att vara förberedd och påläst på det man skall undervisa om. De använder sig av liknande metoder även här och menar att de försöker fånga elevernas nyfikenhet genom att visa något spännande. Det kan vara en ask som man öppnar, eller genom att berätta en historia. Det handlar om att bygga undervisningen på elevernas nyfikenhet. Att låta eleverna komma med förslag eller diskutera någon nutida nyhet.

”Sänka rösten, det kan man göra. Ha något i en låda eller i en ask eller nåt. Något som man har med sig, de gillar de ju. Bygga upp en förväntan”. (Birgitta)

”Det beror på. Vad skall man göra, bygga på deras nyfikenhet, något spännande man öppnar. Som att locka en hund”. (Pelle)

”Något som fångar dem. I matte kan jag säga att t.ex.: ”Ibland kommer de ju in andra lärare här och lånar saker de får de, men jag börjar bli gammal så jag undrar hur många grejer som försvinner? Kan ni hjälpa mig hur många saxar, hur många sudd det finns?” och då börjar de räkna. Och i årskurs 1 förstod de inte att jag hittade på. Utan de ville hjälpa mig”. (Marie)

Du har en genomgång i t.ex. matematik. Du märker att några elever pratar, de lyssnar inte på vad du säger. Vad säger du till eleverna?

Här nämner de flesta att de använder sig av det personliga tilltalet. Att de vänder sig till eleven som inte lyssnar eller som inte är uppmärksam. Även att höja rösten är ett redskap de använder sig av.

”Man säger till, eller ställer en fråga riktad mot dem”. (Pelle)

”Jag skriker till, jo det måste jag!”(Pia)

Finns det något särskilt verktyg du använder dig av för att skapa motivation hos eleverna?

Vad gäller verktyg för att skapa motivation kommer begrepp som rolig, intressant, stimulerande och meningsfullt upp. Här är lärarna överens om att dessa begrepp utgör stommen för att fånga eleverna och få dem motiverade. Det handlar om att bygga upp en spänning med enkla medel. Ett växlande arbetssätt som inte är uttröttande för eleverna. Det är också viktigt menar lärarna, att känna en lust inför sitt eget arbete för att orka dag efter dag. Men det är små historier eller saker som man kan diskutera med eleverna som fångar dem.

”Ja, det är min utmaning att få dem att känna sig trygga och sedda. Att jag visar att mitt jobb är roligt och härligt. Det är min filosofi. Lyfta och berömma.” (Marie)

”Skapa en stämning. Men små inkörsportar, t ex en anekdot och vara aktuell i vad som händer. Om de kommer och säger att de har sett något, t.ex. angorakaninerna då kan man möta barnen där och jobba med det. Då är de uppfyllda av det och man kan anpassa sin undervisning efter det”. (Pelle)

”Jag tänker att det jag själv intresserar mig för, då intresserar jag barnen också. Är jag inne i en process blir barnen det också. Men jag har inga knep. Men jag har en plan”. (Pia)

Upplever du att du har ett förtroende från elevers föräldrar?

När det handlar om förtroende menar även alla att det finns en slags kritik mot lärare idag. Barn och föräldrar vet sina rättigheter och de tvekar inte att ifrågasätta. De är också överens

om att det finns en slags orolighet kring barnen. Det finns ingen tillit. Lärarna säger också att förtroendet är förutsättning för att kunna jobba som lärare.

Pia säger att förut kunde föräldrar nästan lägga barnen i knät på henne, så är det inte längre. Hon tror att det beror på att känslan av att ha den kontakten med sina barn som man hade förut har försvunnit. Hon säger:

”Man har känslan idag att man inte har kontakt med sina barn man lämnar på skola, dagis, man jobbar sent. Så har man en känsla av att man måste styra upp där då. Det måste bli så som JAG vill för MITT barn. Om jag nu inte träffar mitt barn måste jag ändå se till att det blir som jag vill att det skall vara”. (Pia)

”Men föräldrar idag tvekar inte att påpeka fel man gör. De tvekar heller inte att gå ihop och ordna möten som de är missnöjda med. Det kan gälla allt. Det är ett oförutsägbart arbete. Man kan få tillbaka vad som helst. Så länge det går bra, jag har ett stort förtroende för elevernas föräldrar just i sekunden jag sitter här. Men imorgon vet man inte”. (Anette)

”En del föräldrar lyssnar till 100% på sina barn, de kan inte vara någon annan som har rätt. Individfokuserade. De ser sina egna barn som de som alltid gör rätt, alla andra barn gör fel. Det är fascinerande”. (Pelle)

Vad man kan urskilja i svaren är att föräldrar verkar vara väldigt individfokuserade och egocentriska vad gäller sina barn. De litar inte helt på läraren och dennes kunskaper. Det finns också en jargon bland föräldrar att tycka väldigt mycket. Birgitta och Pelle förklarar båda på ett liknade vis.

”Föräldrar ska ta upp saker precis innan en lektion på morgonen som berör deras barn. Det är ett stort problem, upplever jag. De respekterar inte mitt arbete då, och det kan förstöra en hel dag”. (Pelle)

”Speciellt när andra vuxna kommer in, det kan jag bli så vansinnigt irriterad på. Om man fått in eleverna och hälsat. Så kommer det en vuxen och skall prata med mig i allt detta och kan inte förstå att jag är upptagen med mina elever”. (Birgitta)

Förtroendet verkar vara allt annat än stabilt. Det handlar om ett ifrågasättande från föräldrarna eller deras upplevelser som kan få konsekvenser för eleverna. Pia menar att när hon började som lärare försökte man säga till föräldrar att man inte pratade illa om skola och lärare hemma med sina barn. Då tyckte hon att det var konstigt men nu ser hon en poäng med det.

”Om man hemma ständigt får höra att skolan är dålig och fröken vet inte vad hon gör. Då faller ju allt”. (Pia)

Marie beskriver samma problem men menar att om man försöker förklara för föräldrar hur man tänker brukar det lösa sig och föräldrar respektera professionen.

”Då föräldrar pratar skit om skolan hemma t.ex. Och då blir det fler ringar på vattnet. Så är det ju”. (Marie)

Vad är det främsta uppdraget uppgiften som lärare?

”Att väcka intresse för omvärlden och för vad som finns där och känna tillhörighet och vilja delta och kanske förändra, att vilja inspirera till lärande och till att veta mer”. (Anette)

”Att ge barnen kunskaper och en social fostran. Bevara deras nyfikenhet och lust att lära. Få dem aktiva, och ansvarsfulla och skapa förutsättningar för att de lär sig själva”. (Birgitta)

”Att se till att alla elever når målen. Dessutom att fostra dem till demokratiska medborgare”. (Marie)

”Att föra barnen genom skoltiden utan att förstöra dem för mycket, att få dem att förstå att de kan, att allt är möjligt och att vara snälla och goa mot varandra oavsett fel och brister. Och i bästa fall få med sig en del kunskap på vägen”. (Pia)

”Att utrusta eleverna med förmågor som de har nytta av som ansvar, samarbetsförmåga, kritiskt tänkande, självförtroende”. (Pelle)

Respondenternas svar stämmer här mycket överens med som står i Lgr 11. Deras sätt att förhålla sig till vad de ser som sitt främsta uppdrag överensstämmer mycket vad Lgr 11 belyser. Det handlar om kunskaper, värdegrund och demokratisk fostran.

Analys

Nedan kommer jag att sammanfatta pedagogernas svar och titta på likheter och skillnader och dra paralleller till de teoretiska utgångspunkter jag redogjort för. Svaren kategoriseras utifrån de frågeställningar min studie har haft.

Hur beskriver lärare sin klassrumsorganisation?

Utifrån samtalsintervjuerna med lärarna kom jag att se att många av svaren liknade varandra. Lärarna svarar att de ofta försöker samla sina elever och hälsa på dem innan skoldagen börjar. Därefter samlar de sina elever antingen i bänkar uppradade efter varandra vända mot tavlan, eller i en samlingsring. Vad jag kan urskilja är att nästan alla poängterar vikten av att ha eleverna nära sig. Samlingsringen är en möjlighet att interagera med alla elever samtidigt som möjligheten att använda det tomma utrymmet i mitten till att visa saker på eller leka i poängteras. I enlighet med det som Jensen (2012) skriver om klassrumsmöblering kommer lärarna att arrangera sina elever i både rader och i ringar. Lärarna poängterar också hur de får kontakt med sina elever när de sitter i ringen och alla har möjlighet att se varandra. Detta överensstämmer med det Jensen (2012) menar om den sociopetala möbleringen där kommunikation och samtal främjas mellan eleverna. Vidare menar även Jensen (2012) att ordna bänkar eller bord i en hästskoform är vanligt i yngre årskurser, vilket också lärarna i min undersökning framhåller. Några lärare i min undersökning menar också att de kan upptäcka om något barn är ledsen när de sitter i exempelvis samlingsringen. Som Lindö (2002) menar så påverkar inredningen förhållandet mellan lärare och elev, något som även Jensen (2012) menar där faktorer som ljus och färg inverkar på arbetsmiljön.

Det framkommer från respondenternas svar att ringen är ett bra sätt att undervisa i, men att den vanligaste formen de beskriver faktiskt är just bänkar riktade mot tavlan. Vad gäller katederundervisning ser alla framför sig en typisk bild av att läraren sitter i katedern och eleverna sitter i sina bänkar. Men senare blir det uppenbart att de själva beskriver sig använda sig av någon sorts av katederundervisning. Men att kunskapen mer handlar om ett utbyte och dialog än där bara läraren står och förmedlar. Granström (2007) menar att genom katederundervisning är det läraren som just står för de rätta kunskaperna och att det ofta är svårt för eleverna att interagera med varandra och att det skapas en bestämd struktur (Granström 2007:20). Vad jag fått fram genom min undersökning ser jag att lärarna ofta praktiserar katederundervisning själva. Men genom ett växlande arbetssätt där eleverna själva får arbeta vidare med något som läraren gått igenom. En respondent beskriver det som ett givande och tagande. Någon annan beskriver det som en inlärningsmetod som är ganska bra och där läraren måste vara inläst på sitt ämne. Vad man kan säga är att de tillfrågade lärarna använder sig av katederundervisning men att det sedan går över i ett annat moment där eleverna kan diskutera eller jobba enskilt. Enligt Granström (2007) handlar enskilt arbete om att läraren förmedlar uppgifter som eleven sedan utför (Granström 2007:24). Kanske kan man dra en parallell till de svaren lärarna gett och säga att både helklassundervisning och enskilt arbete är något som pågår men det sker på ett lite mer modernt sätt där lärarna kan växla mellan båda sätten.

Förgrundsgestalterna inom pedagogiken, som Dewey, Piaget och Vygotskij och deras idéer om läraren i klassrummet, kan inte direkt appliceras på verksamheterna som respondenterna beskriver. Snarare handlar det om små fragment från varje teori. Lärarna menar att det är de som förmedlar och sedan låter eleverna jobba enskilt med uppgifter de fått. De blir handledare och inspiratörer. Dewey poängterar vikten av att leda barnet till att själv vilja ta sig an uppgifter. Detta kan man också se att läroplanen beskriver:

”Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära”. (Skolverket 2011:10)

Vygotskij menar att läraren inte får stoppa i eleverna kunskaper för då kan lärare lika gärna ersättas med en lärobok. Kunskap uppstår enligt Vygotskij och den sociokulturella teorin i samspel med andra. (Lindqvist 1999:248) Lärarna i min undersökning beskriver att de själva använder sig av katederundervisning men där man snarare byter kunskap, detta är ju en form av social gemenskap där elevernas tankar delas med läraren.

Även om samhället är individfokuserat och man pratar om den enskilda individen, är det kanske svårt att hitta Piagets tankar och idéer på undervisningen i undersökningen. För som Säljö (2000) menar skall Piaget ha sagt ” Vad man önskar är att lärarna skulle upphöra att föreläsa och istället stimulera elevernas egna undersökningar och deras egna ansträngningar”. (Säljö 2000:58) Istället nämner tre lärare att tidigare har det varit modernt att låta eleverna forska men att detta inte är populärt längre. En lärare menar också att barn inte klarar av det utan behöver struktur, Men som lärarna nämner gäller det att skapa motivation och intresse hos eleverna. Om man tittar på läroplanen finns spår av den enskilda individens behov.

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.(Skolverket 2011:7)

Så, man kanske kan dra slutsatsen att teorierna jag nämnt finns med mer eller mindre. Men att lärarna medveten skulle jobba utifrån dessa skulle vara fel att säga. Kanske är det ett varierat sätt att undervisa som skapar ett bra arbetsklimat.

Hur beskriver lärarna lärarrollen?

Det som framgår tydligt av intervjuerna, är att lärarna beskriver att de är nogga med att vara den vuxne, ledaren, eller läraren. Att de försöker vara en förebild för sina elever samtidigt som de vill vara personliga och att de vill att eleverna skall vara trygga hos dem.

Granström (2007) skriver om att lärarrollen innebär att inneha både ett ledarskap och lärarskap. (Granström 2007:15) Även det Bergem (2009) menar att det ansvar som föräldrar hade förut har nu på ett eller annat sätt lämnats över till professionella fostrare och omsorgspersoner. I dagens samhälle handlar det även om att som lärare inte enbart vara någon som förmedlar kunskap utan också var en fostrare (Bergem, 2009:15).

Det framkommer att respondenterna menar att ” Skolan är en spegel av samhället” och att det är skillnad på elevernas förhållningssätt och beteende i klassrummet ”De är barn av sin tid, med mycket energi och där barn idag får mycket utrymme” Precis så skriver (Granström 2007) att skolan är en spegel av samhället vilket får konsekvenser på undervisningen (Granström:2007:15). Lärarna menar att barn är vana vid att få svar direkt. De är vana att diskutera och föräldrar och barn vet om sina rättigheter och gärna kommer viftande med regelboken.

Bergem (2009) beskriver på liknande vis att det ligger ett stort ansvar på skola och lärarna att utveckla elever. Detta gör att föräldrar och politiker ofta tvivlar på skolan och om den håller måttet vad gäller pedagogik och kunskap (Bergem 2009:15).

Sett på vad Bergem (2009) hävdar att föräldrar och politiker ofta tvivlar på om skolan håller måttet så beskriver lärarna sitt arbete som oförutsägbart. De vet aldrig vad de kommer att mötas av från en dag till en annan. En lärare säger att förut kunde föräldrar ”nästan lägga

barn i knät på henne” Men så menar hon att det inte är längre. Det är samhället som har ändrat sig menar de flesta. Lärarna beskriver föräldrar som väldigt individfokuserade och egocentriska vad gäller sina barn. Det handlar om att de vet sina rättigheter och lyssnar på sina barn till 100%.

Respondenterna förklarar läraryrkets vardag som att ta på sig en roll för att fånga sina elever. Det handlar om att gå upp på en scen och vara väl förberedd. Vikten av att vara påläst på sitt ämne och ha något att komma med, nämns av alla lärarna som jag frågat. Rollen de tar på sig gör de delvis för att orka men samtidigt fånga sina elever. Om man ser på vad respondenterna nämner om att vikten av att vara förberedd och ha något att komma med kan överensstämma med det Englund (2012) nämner om de tre diskursiva framställningar om den goda läraren (Englund 2012:7). Ser man till en punkt handlar det om *den kunniga ämnesläraren* där det handlar om att förmedla kunskap. Detta kan ses som en parallell till det respondenterna säger om att vara pålästa på det som skall undervisas. Den andra diskursen Englund (2012) också nämner är den *reflekterande, ämnesdidaktiskt kunniga kommunikatören*. Det är läraren som vet vad och hur något kommuniceras och förmedlas. Dessa begrepp kan komma att förefalla nästintill obegripliga och för abstrakta för att applicera på verkligheten. Men vad lärarna beskriver så handlar det om att entusiasmera barnen och få dem att vilja veta mer. Kanske kan man på så vis tänka sig om att det handlar om den duktiga kommunikatören. Jag kommer dra en liten parallell till den tredje diskursen om den karismatiska läraren i ett senare avsnitt.

Vad gäller begreppen auktoritet och respekt är det uppenbart att det ligger en stor tolkningsbarhet i dessa begrepp. Oavsett kom ändå fyra av fem lärare ända att prata om respekt som något positivt. Acceptans, hänsyn, empati var ord som dök upp i samtalsintervjuerna. Vad gäller auktoritet kom detta begrepp lätt att glida över i auktoritär vilket de menar förknippas med rädsla. Lärarna menar att auktoritet handlar om att vara ledare och att vara den vuxna som vet åt vilket håll och vilket mål eleverna skall nå. Auktoritet är något man förtjänar det är inte något som bara finns där. Om undervisningen är bra då vinner man också auktoritet. Om eleverna litat på kunskapen uppstår auktoriteten och man kommer att som lärare förtjäna den.

Hur beskriver lärarna att de gör för att fånga intresset hos sina elever?

Olika tecken som exempelvis en hand i luften, tillsägningar och rösten är viktiga verktyg när det handlar om att samla sina elever. Att bara vänta in och vara helt tyst är också en metod som förekommer och som de flesta respondenter nämner.

Faktorer som att vara påläst och förberedd är viktigt när man skall fånga elevernas nyfikenhet. Det handlar också om att bygga på elevernas förtroende som att berätta en saga eller berättelse som är spännande och intressant att man lyckas få med eleverna från början. Respondenterna menar att man måste bygga på något som är spännande och motiverande. Detta överensstämmer med hur Illeris (2007) delar in lärandet i tre dimensioner där han nämner drivkraftdimensionen som handlar om vilja och känslor. Illeris (2007) menar vidare att det gäller att skapa intresse och stimulans då kan också den lärande klara av utmaningar på bästa vis (Illeris 2007:41-44). Man kan också här dra en parallell till vad Englund (2012) säger om den ämnesdidaktiska kompetensen. Det handlar alltså om att variera sin undervisning för att få med eleverna. Detta har således en stor påverkan på vad eleverna lär sig. (Englund 2012:14)

Det respondenterna också beskriver är att här handlar det om det personliga tilltalet. Att använda rösten och säga deras namn. Rösten som verktyg är tydlig här och det kan handla om att både höja eller sänka den. En respondent menar att: ”*Jag skriker till, det måste jag*”. En

annan bara väntar in eller använder blicken. Att både kroppsspråk och röst är viktiga verktyg är förståeligt. Som Jensen (2012) framhåller har röststyrka betydelse för den som lyssnar, den behöver vara stark för att nå fram till alla (Jensen 2012:153). En lärare menar att genom att ha varit i samma klass och byggt upp normer är det lättare att säga till. En respondent säger att bara en blick kan räcka. Genom detta är det tydligt att förhållandet till eleverna spelar en roll. Som Jensen (2012) menar påverkas klassrumskommunikationen av den fysiska, kulturella och sociala kontext som finns där (Jensen:2012:15). Det är då självklart att kommunikationen påverkas av de normer man byggt upp och får konsekvenser på hur man bemöter varandra. Även Dysthe (2001) menar att lärande har med relationer mellan människor att göra (Dysthe 2001:33). Därför får sättet att kommunicera en stor och avgörande roll i skolan och dess lärande och fostrande uppdrag.

Problematiken nämner en lärare är att man skall orka dag efter dag, men att det faktiskt går att skapa en bra lektion med enkla medier. De säger också att det är viktigt att få eleverna delaktiga i undervisningen och att bygga upp en förväntan och en spänning. De beskriver även här ord som utstrålning och en lärare menar att det gäller att visa att jobbet som lärare är roligt och härligt. Kan man säga att ordet utstrålning kan kopplas samman med det Englund (2012) säger om den karismatiska läraren? Ordet utstrålning kan möjligtvis i detta fall vara en synonym till ordet karismatisk och på så vis beskrivas som ett verktyg att skapa motivation hos sina elever. Oavsett är ordet karisma är svårtolkad ord som kan få olika betydelser hos var och en. Det är intressant att se att lärarna beskriver att det handlar om att locka och få med sig eleverna. Peter Gärdenfors i Lärarnas nyheter (2011, 9 mars) menar ju att datorspelen har lyckats. De har skapat den motivation och drivkraft som undervisningen skulle behöva (www.lararnasnyheter.se).

Respondenterna beskriver många delar ur läroplanen. Läroplanen finns ju där för en sak, den skall tolkas och följas. Lärarna beskriver att uppdraget handlar om värden, kunskaper, ansvar och omvärld. Här handlar det om att hjälpa eleverna att nå målen, fostra dem till demokratiska medborgare men också om att inspirera och förbereda eleverna för framtiden och social fostran. Det är intressant att arbetsplatsen ”skolan” handlar om så mycket mer än bara godkända matteprov och god läsförmåga. Respondenternas svar stämmer överens utifrån vad Lgr 11 beskriver:

”Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära”. (Skolverket 2011:7)

Slutdiskussion

Sammanfattning av resultatet.

Att kommunikation sker på ett annat plan i klassrummet i dagens samhälle än vad den gjorde förut är nästan självklart. I samhällsomvandlingar och i utveckling har lärarens roll kommit att förändras på många vis. Inte minst verkar lärarens roll som inspiratör och fostrare växa sig starkare framför allt annat. De plikter som åligger en lärare idag är vida och svåra att greppa. Läroplanen framför dessa förpliktelser men de förefaller tolkningsbara och abstrakta.

I min undersökning om hur lärare beskriver att de kommunicerar i klassrummet framgår att deras svar överensstämmer mycket väl med varandra. De olika pedagogernas sätt att beskriva sin vardag utifrån frågor om möblering, lärarroll och konkreta situationer visar att de på många vis har samma grunduppfattning. Så hur beskriver lärarna sin klassrumsorganisation? Lärarna i min undersökning beskriver att de möblerar i rader men använder samlingsring som en metod för gemensamma övningar eller diskussioner. Deras sätt att se på katederundervisning beskriver de på samma sätt och det framgår även att de själva använder sig av metoden men på ett mer modernt sätt där de beskriver att de byter kunskap och kommunicerar med sina elever. Hur beskriver då lärarna lärarrollen? Vad gäller lärarrollen svarar alla fem att de försöker vara noga med att vara ledaren, den vuxna och läraren i mötet med sina elever. Två menar att de samtidigt försöker vara kompis med sina elever. Hur beskriver lärarna att de gör för att fånga sina elever? Läraryrket verkar också betyda att man tar på sig en roll där det kan liknas med att gå upp på en scen och leverera ett budskap till sin publik. Att locka till nyfikenhet och motivation är viktiga verktyg för att lyckas och få eleverna med sig.

Genom min undersökning har jag fått svar på mina frågor. Jag har fått förslag och idéer på hur jag kan möblera i klassrummet genom att mina respondenter beskrivit hur de gör. Jag har också fått en förståelse för vad som är viktigt i undervisningen, det gäller att vara förberedd och påläst.

För att avsluta detta arbete där det började, så åter till mormor inhytt i en kyrka i Oslo, där satt mormor, koncentrerad och full av respekt lyssnandes noga på vad fröken sa och så avslutas nu detta arbete med några kommentarer kring ett litet annat samhällsklimat. För visst har utvecklingen och dagens skola och lärare något annat att ta itu med nu än vad de hade då. Till stor del handlar detta om rättigheter och skyldigheter och hur dessa två faktorer motstrider varandra. Människors rättigheter tar över och har inte minst visat sig i den debatt som rått den sista tiden. Debatten handlar om barnuppfostran och föräldrars sätt att bemöta sina egna barn. Vad som framkommer i min undersökning är att samhället speglar skolan och det då får konsekvenser på både attityder och den kontext som finns där. För visst är det högst aktuellt att faktiskt se över regler och riktlinjer på Sveriges största arbetsplats?

Det är ett komplext yrke en lärare har. Det gäller att vara både kunskapsförmedlare, fostrare och mycket, mycket mer. Att de stora politiska makterna synar sömmarna och ifrågasätter lärarens kompetenser bidrar också till att föräldrarna till eleverna som skriver underkänt på proven granskar och kritiserar lärarna och deras arbetsplats. Vilken annan arbetsplats hade tillåtit att någon kommer in på ett möte och vill diskutera enskilda problem med föredragshållaren? Förtroendet menar lärarna är inget som är statiskt, det är ytterst skört och det förtroendekapital man har kan sjunka från en dag till en annan. Några lärare nämner att samhället är den största bidragande faktorn till förändrat beteende. Barnuppfostran och föräldrars roll i det hela får således en stor betydelse för hur klassrumsklimatet ser ut.

Kanske är dagens människor vana att mätta sina hungriga magar direkt, de är vana att få svar på sina frågor genast och ett sådant sätt kräver ju att läraren hela tiden måste leverera. Annars blir det ju tråkigt. Och vem vill ha det? Rösterna och det personliga tilltalet är viktigt för att kunna samla sina elever. Det är också viktigt att locka barnen i yngre klasser till nyfikenhet att vilja veta mer. Detta beskriver lärarna att de gör med berättelser, anekdoter och spänning.

Arbetets gång

Genom min undersökning tycker jag att jag kommit fram till det som var mitt syfte med undersökningen. Tidsmässigt passade det bra att göra fem intervjuer och jag tycker att de har gett mig en bild av hur det kan se ut i ett klassrum. Det hade naturligtvis varit intressant att göra en större undersökning och se om fler lärare beskriver sin kommunikation på ett liknande sätt.

Förslag till vidare forskning

Det har så här i slutänden av arbetet kommit att växa sig ett stort intresse hos mig för hur kommunikationen ser ut i ett klassrum. Lärarna i min studie har ju beskrivit hur de gör i olika konkreta situationer. Kanske hade en observation kunnat vara att föredra för att kunna se på olika verksamheter. Jag inser också att samhället står bakom många av de kommunikationsätt som sker i klassrummet. En studie som behandlar lärarens arbetsmiljö och konsekvenser hos denna hade varit intressant att göra. Detta hade även varit intressant att titta på hur föräldrar upplever skolan och hur elever upplever skolan hade också varit tänkvärd. När man tänker på den debatt som pågår om skolan känns undersökningar om lärares och elevers arbetsmiljö högt aktuella.

One man show

One man show heter verkligheten som jag snart skall kliva in i. Det gäller att inte ha scenskräck. Kanske är glåpord och dålig kritik lika vanligt som stående ovationer. Jag vet i alla fall att jag måste ha läst manuset väl och bjuda upp min publik på scenen.

Läroutbildningen börjar lida mot sitt slut. Det är dags att kliva in i rollen som lärare, fostrare och kunskapsförmedlare. Lärarens scenkläder är lika utbytbara som strumpor. Rollen jag skall spela är en enmansshow, den innebär täta klädbyten, från allt till vida ämneskunskaper till kunskaper, demokratisk fostran och värdefrågor.

Som ”pricken över i” brukar varje arbete avslutas med vad man har lärt sig. Jag måste väl erkänna att de där orden man klämmer till med brukar överdrivas en smula. Men, jag måste avsluta detta arbete med några rader om vad jag faktiskt lärt mig och vilken insikt det har gett mig. Handfallen och förvirrad började jag redan i våras fundera över vad mitt ämne skulle bli. Jag insåg att jag befann mig i ett virrvarr av frågor som jag inte riktigt fick bukt med. Som jag inledningsvis förklarade i arbetet är VFU-n den tid du själv skall prova på att undervisa. Jag upplever inte att det riktigt är så lätt. Jag stängades fortfarande av frågor efter den sista avslutande VFU-n. Min undersökning har gett mig insikter och verktyg för hur jag kan planera, agera och vara i klassrummet. Detta arbete är inget slutgiltigt svar på något men jag upplever att den är en stor hjälp på vägen i mina kommande stapplande steg i verkligheten och de vida kunskaper en lärare skall förfoga över.

Referenser

Litteratur

- Bergem, T. (2000). *Läraren i etikens motljus*. Lund: Studentlitteratur.
- Claesson, S. (2007). *Spår av teorier i praktiken: några skolexempel*. (2., [utökade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Colnerud, G. & Granström, K. (2002). *Respekt för läraryrket: om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. ([Ny, rev. och uppdaterad utg.]). Stockholm: HLS förl..
- Dimbleby, R. & Burton, G. (1999). *Kommunikation är mer än ord*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Dysthe, O. (red.) (2001). *Dialog, samspel og læring* :. Oslo: Abstrakt.
- Englund, T. & Englund, T. (2012). *Föreställningar om den goda läraren*. Göteborg: Daidalos
- Esaiasson, P. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (3.,[rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts
- Fägerborg (1999) I Kaijser, L. & Öhlander, M. (red.) (1999). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur
- Heide, M., Johansson, C. & Simonsson, C. (2012). *Kommunikation i organisationer*. (2., [omarb.] uppl.) Stockholm: Liber.
- Illeris, K. (2007). *Lärande*. (2., [rev. och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Jensen, M. (2012). *Kommunikation i klassrummet*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Krokmark, T. (red.) (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Lindqvist, G. (red.) (1999). *Vygotskij och skolan: texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindö, Rigmor (2002) *Det gränslösa språkrummet*. Studentlitteratur. Lund.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. (4., uppdaterade och utök. uppl.) Lund: Studentlitteratur

Styrdokument

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*, Lgr 11. Hämtad 2012-04-05 från,

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Webbsidor

Bengts, Marie (2011 oktober) Stimulera den livslånga lusten att lära. Lärarnasnyheter Hämtat den 18/11 12:03 från

<http://www.lararnasnyheter.se/hushallsvetaren/2011/03/09/stimulera-livslanga-lusten-lara>

Björklund, Jan (2011 mars) Dags för läraren att ta plats i skolans kateder. Dagens nyheter. Hämtat den 18/11 11:24 från:

<http://www.dn.se/debatt/dags-for-lararen-att-ater-ta-plats-i-skolans-kateder/>

Granström, Kjell. (2013) Forskning om lärares arbete i klassrummet. Myndigheten för skolutveckling. Hämtad 28/11 2013 13.24 från:

[http://www5.goteborg.se/prod/SocialResurs/dalisprevu.nsf/vyFilArkiv/lararensarb.pdf/\\$file/lararensarb.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/SocialResurs/dalisprevu.nsf/vyFilArkiv/lararensarb.pdf/$file/lararensarb.pdf)

Läraryrket (2013) McKinsey visar vägen till en framgångsrik skola. Hämtad 13/12 14.37 från:<http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/002493FD?OpenDocument>

Nationalencyklopedin (NE). (2013) Auktoritet. Tillgänglig

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/auktoritet>

Nationalencyklopedin (NE). (2013) Respekt. Tillgänglig

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/enkel/respekt>

Skolverket (2012) Attityder till skolan 2012.

Hämtat 18/11 15:56 från:

<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/laget-i-svenska-skolasendet/attitydundersokningar/attityder-till-skolan-2012-1.203867>

Skolverket (2009) Vad påverkar resultaten i svensk skola? Sammanfattande analys Hämtad 19/11 12.33 från:

http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2258

Sundström, Ulrika (2011, mars) Krav på katederundervisning väcker het debatt. Lärarnas nyheter. Hämtad den 18/11 17.32 från

<http://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2011/03/15/krav-pa-katederundervisning-vacker-het-debatt>

Sundström, Ulrika (2011) Hattie är du expert, erfaren eller novis? Lärarnas Nyheter.

Hämtat den 20/11 14.27 från:

<http://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2011/10/25/hattie-ar-du-expert-erfaren-eller-novis>

Sundén, Jelmeni, Maria (2013, november) Alla lärare är inte bra. Svenska Dagbladet. hämtat den 19/11 13.18 från:http://www.svd.se/nyheter/inrikes/varenda-unge-vet-att-alla-larare-inte-ar-bra_8254354.svd

Sveriges kommuner och landsting (2011) Synligt lärande. Hämtad 20/11 10.30 från:

<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-706-1.pdf>

Sveriges riksdag (2013) Förordning (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare Riksdagen hämtad 20/11 14.54 från:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Svensk-forfattningssamling-201_sfs-2013-70/

Bilaga

Intervjuguide Lärarens kommunikation i klassrummet

Inledande frågor

Hur länge har du arbetat som lärare?

I vilken årskurs jobbar du? Flera?

Hur många elever finns det i din klass?

Klassrumsorganisation

När du samlar dina elever *hur* samlar du dem som oftast?

Bänkar, Samlingsring Annat?

Upplever du att det är lättare att undervisa i någon av situationerna, så som ringen, bänkarna eller annat? I så fall Varför?

Katederundervisning har blivit ett populärt samtalsämne i skoldebatten vad anser du om katederundervisning?

Vad tror du menas med katederundervisning?

Är det viktigt att det är tyst i klassrummet när eleverna arbetar?

Lärarrollen

Vilket *förhållningssätt* har du till dina elever?

Märker du någon skillnad på elevernas *förhållningssätt* och beteende i klassrummet på de åren du har arbetat?

Har du förändrat ditt sätt att undervisa utifrån det?

Upplever du att du tar på dig en roll när du undervisar?

Om du tar på dig en roll, upprätthåller du alltid den rollen?

Begreppen **respekt** och **auktoritet** diskuteras ofta i klassammanhang, vad innebär dessa begrepp för dig?

Konkreta situationer

Eleverna har precis kommit in från rasten. Eleverna springer omkring i klassrummet eller utanför.

Hur gör du för att samla eleverna inför en lektion?

Höjer Rösten, Tecken annat?

Hur gör du för att fånga elevernas nyfikenhet inför en lektion?

Så som digitala redskap webb, film, spel?

Du har en genomgång i t.ex. matematik. Du märker att några elever pratar, de lyssnar inte på vad du säger.

Vad säger du till eleverna?

Om du märker att många elever inte lyssnar, hur anpassar du lektionen efter det?

Finns det något särskilt verktyg du använder dig av för att skapa motivation hos eleverna?